

DOF - Dansk Ornitologisk Forening



## Snepeklirer - et ambitiøst vinterprojekt

*HAANING I FELTEN Guide til feltbestemmelse af kortnæbbet - og langnæbbet snepeklire i første vinterdragt.*

Det er blevet vinter, vadefugleflokkene er blevet mindre, og artsdiversiteten er faldet. Det er imidlertid ikke en grund til at skrue ned for hverken håb eller arbejdsindsats for at finde rar sjældenhed at lune sig på. Efterårets oplevelser med megaflokke af hjejler, ryler og klirer, som det var decideret hårdt arbejde at tjekke igennem, er nu blevet en mere overskuelig opgave. Nu er det nemmere at finde "the odd one" – den som træder ud som noget særligt, den der skal undersøges nærmere.

Snepeklirer er sjældne gæster i Europa. Langnæbbet snepeklire er truffet 15 gange i Danmark, heraf et vinterfund (den 5. januar 2009), mens kortnæbbet snepeklire endnu ikke er set herhjemme. På europæisk plan er langnæbbet snepeklire en regelmæssigt forekommende sjældenhed, mens kortnæbbet er betydeligt sjældnere. Vinterfund af langnæbbet snepeklire er bl.a. kendt fra Sverige, England, Irland og Holland, mens kortnæbbet snepeklire er truffet om vinteren på Azorerne og i Irland.

Snepeklirer er kompakte vadefugle af bekkasinmodellen. Det vil sige, at man oplever et langt næb - på et rundt hoved - på en kort hals - på en trind og kompakt krop. Desuden er de relativt kortbenede, hvorfor bekkasinindtrykket forstærkes yderligere. De to arter er meget ens, og først i 1950 blev det anerkendt, at det drejede sig om to forskellige arter. Størrelsen er omtrent som en dobbeltbekkasin, men især på grund af lidt længere ben, i forhold til dobbeltbekkasin, virker de lidt større.

Stående fugle kan eventuelt forveksles med lille og stor kobbersneppe, hvor førstnævnte overvintrer almindeligt, mens sidstnævnte er usædvanlig som overvintrende herhjemme. Et hurtigt tjek af farven på næbbbasis og på benene, afslører lynhurtigt, om det drejer sig om kobbersnepper eller snepeklirer. Kobbersnepperne har lyserød næbbbasis og sortgrå ben, mens snepeklirerne har grønlig næbbbasis og gulgrønne ben.

For at lave en sikker bestemmelse til enten langnæbbet – eller kortnæbbet snepeklire skal man fokusere rigtigt. Ungfugle om vinteren, hos begge arter, bør have rester af ungfuglefjer frem til sidst på vinteren. Derfor skal man nu på jagt i fjerdragten. Typisk vil det dreje sig om enkelte ungfuglefjer i skulderfjer, hvor brunlige fjerkanter bryder det ellers grå indtryk, ligesom enkelte tertialer ofte er juvenile frem til januar og februar.



*Kortnæbbet snepeklire (t.v.) og langnæbbet snepeklire (t.h.) i første vinterdragt og endnu med juvenile tertialer. Ofte ses nogle ufældede juvenile tertialer frem til sidst på vinteren. Tegningerne på disse er typisk afgørende forskellige de to arter imellem. Tertialerne hos kortnæbbet snepeklire har spraglede og snørklede gyldne mønstre, mens de hos langnæbbet snepeklire er mere ensartede og oftest blot med en lys hvidlig eller gylden kant. Akvarel: Peter H. Kristensen.*

Ungfuglenes tertialer er i næsten alle tilfælde meget forskellige de to arter imellem. Kortnæbbet snepeklire har typisk et meget spraglet, snørklet og gyldent mønster langs kanten og centralt i fjerens. Hos langnæbbet snepeklire er der mest almindeligt tale om en tynd hvidlig og gylden kant uden, eller højst med begrænsede, uregelmæssigheder som små hak i den lyse kant, og helt uden tegninger centralt i fjerens. Hos ekstremt tegnede kortnæbbede snepeklirer kan tegninger centralt i fjerens mangle, men den lyse yderkant vil altid være uregelmæssigt tegnet, hvor den mindst fremstår hakket men som regel med lidt snørklede tegninger indblandet.

Ved sjældne tilfælde kan langnæbbet sneppeklire have uregelmæssige tegninger nær spidsen af tertialerne. Det overordnede og typiske billede er imidlertid, at kortnæbbet har spraglede tegninger, mens langnæbbet blot har en tynd og jævn lys hvidlig og gylden kant på ellers ensfarvede tertialer.

Er tertialerne fældet til vinterdragt, er de hos begge arter ensartede grå med en smal lys kant, hvilket gør, at tertialerne på dette stadie ikke kan bruges til en sikker bestemmelse. Derfor skal der være stor fokus på fuglens stemme, ligesom at man skal have kameraet klar for at kunne dokumentere finere detaljer. Det samme gør sig gældende, hvis du er i tvivl om det drejer sig om juvenile eller vinterdragts tertialer. I det hele taget er det meget vigtigt under hele bestemmelsesprocessen at have fokus på stemmen.

Heldigvis plejer sneppeklirer at være vokale ved opflyvninger, og der er stor forskel på stemmerne de to arter imellem. Derfor er stemmen, som sagt, et yderst vigtigt kendetegn at fokusere på. Langnæbbet sneppeklire kalder med et skarpt ”kit” oftest i serier af tre kald hurtigt efter hinanden. Det kan minde om fjerne strandskadekald. Kortnæbbet sneppeklire derimod kalder mere grødet og blødt, også i serier, og minder en del om stenvenderens kald. Det bedste er at drage sine egne erfaringer med forskellene i stemmer, og man kan finde gode optagelser her:

Langnæbbet sneppeklire: <http://www.xeno-canto.org/explore?query=Limnodromus+scolopaceus>

Kortnæbbet sneppeklire: <http://www.xeno-canto.org/explore?query=Limnodromus+griseus>

En tredje karakter man bør fokusere på, er halens tegning. Begge arter har sorte og hvide tværbånd i halefjerene, og det er vigtigt at konstatere, om det er de sorte eller hvide tværbånd, der er bredest. Karakteren er vanskelig at konstatere under almindelige observationsforhold. Derfor er et kamera godt at have klar ved f.eks. en opflyvning. Er de sorte tværbånd tydeligt bredere end de hvide, kan man være sikker på, at det er en langnæbbet sneppeklire. Er de hvide tværbånd bredere end de sorte, er det en kortnæbbet sneppeklire. Imidlertid er der nogle eksemplarer, hvor tværbåndene er lige brede, og så må en endelig bestemmelse underbygges af fuglens kald og/eller af tertialernes tegninger.

Der har i mange år været fokus på bestemmelsen af dette svære artspar. Bl.a. er der beskrevet strukturelle forskelle i både krop og næbform, men det mener jeg, er vanskeligt at vurdere på en enlig fugl her i Danmark. Måske er gode billeder bedst til at vurdere dette. Langnæbbet sneppeklire er også beskrevet i vinterdragt som til at have mørkere og mere massivt tegnet gråt bryst i større kontrast til hvidlig bug i forhold til kortnæbbet sneppeklires lysere og knap så kontrastfulde udtryk. Dertil er der muligvis forskelle i flanke- og brysttegninger, og endelig skulle vinklen som dannes mellem øje og næb være forskellig. Det er efter min mening ting der er meget vanskelige at vurdere i felten, men alle sammen karakterer der muligvis kan underbygges ved hjælp af billeder.

Jeg vil mene at en sneppeklire om vinteren, og særligt ungfugle om vinteren, kan bestemmes endeligt, hvis man får styr på punkt 1-4 i nedenstående fem trins raket:

Beskriv tertialernes tegninger og farver.

Hav dernæst fokus på at høre og beskrive stemmen.

Er du i tvivl om tertialerne er juvenile, så hav især fokus på fuglens stemme.

Hav fokus på haletegningen. Arbejd på at få dokumenteret denne på billeder.

Bemærk og beskriv så mange øvrige detaljer som muligt og tag en masse billeder.



Det er vanskeligt at lave den perfekte opskrift på at finde din egen snepeklire. Tjek som udgangspunkt alle vadefugleflokke. Der er en tydelig tendens til, at kortnæbbet snepeklire foretrækker saltvandsprægede miljøer, som mindre laguner med forbindelse til havet, mens langnæbbet snepeklire foretrækker ferske vandhuller på enge og lavvandede indlandsmåser og oversvømmede engarealer. Tag dog ikke for givet at det er den ene eller den anden art, ud fra habitatet den befinder sig på. Hav ekstra fokus på kildevæld hvis en kuldeperiode sætter ind. Det var under sådanne omstændigheder, at det eneste danske vinterfund af langnæbbet snepeklire blev fundet - netop i et af kildevældene ved Lønnerup Fjord nær Vejlerne i Nordvestjylland, i selskab med mange dobbeltbekkasiner.



*Langnæbbet snepeklire, 2K. Bemærk proportionerne som ligner en blanding af en kobbersnepe og en bekkasin. Bemærk tillige den grønne næbbbasis. Næblængden er ca. 1,5 x hovedets længde, hvilket er et mål, der ligger i overlapszonen mellem de to arter. Lønnerup Fjord, den 5. januar 2009. Foto: Peter Nielsen.*




Langnæbbet snepeklire, 2K. Bemærk de gulgrønne ben og at nogle af de nedre skulderfjer er juvenile på grund af rødbrune kanter. Desværre er det vanskeligt at vurdere, om der er tale om juvenile tertialer, eller om de er færdigfældede til adultlignende vinterdragstertialer. Stemmen blev imidlertid hørt i forbindelse med observationen, og den underbyggede den sikre bestemmelse til langnæbbet snepeklire. Lønnerup Fjord, den 5. januar 2009. Foto: Peter Nielsen.






Langnæbbet snepeklire, 2K. I det kølige sollys træder de juvenile nedre skulderfjer, med de rødbrune kanter, tydeligt frem. Lønnerup Fjord, den 5. januar 2009. Foto: Peter Nielsen.

Nogle vil måske undre sig over, at jeg ikke har haft den store fokus på næbbets længde. Artsnavnene fortæller jo at den ene er kortnæbbet og den anden er langnæbbet. Der er imidlertid et stort overlap, hvilket betyder, at det kun er de meget langnæbbede individer, man sikkert kan bestemme til langnæbbet snepeklire. Jeg vurderer, at det er mest sikkert at dokumentere næblængden på fotografier og sammenholde den med fuglens øvrige karakterer og proportioner. På stedet, i felten, i kikkerten skal man fokusere på tertialtegninger, stemme (altid!) og haletegning, men hav altid kameraet skudklar og dokumenter løs!

 Dato:  
03. 12. 2015

 Skrevet af:  
Henrik Haaning Nielsen

 Fotos af:  
Peter H. Kristensen  
Peter Nielsen

 Emner:  
FELTBESTEMMELSE

 Tags:



## Kilder

Netfugls WP obs.